

Sygn. akt I UK 126/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 maja 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Frańczak (przewodniczący)
SSN Zbigniew Korzeniowski (sprawozdawca)
SSN Dawid Miąsik

w sprawie z odwołania H. Z.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych I Oddziałowi w Ł.
o prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 15 maja 2018 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonej od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 22 września 2016 r., sygn. akt III AUa [...],

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Apelacyjnemu w [...] do ponownego rozpoznania oraz orzeczenia
o kosztach postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Pozwany decyzją 14 stycznia 2014 r. odmówił ubezpieczonej H. Z. prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy.

Sąd Okręgowy w K. wyrokiem z 24 marca 2016 r. zmienił decyzję i przyznał ubezpieczonej prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy (po

wniosku z 29 kwietnia 2013 r.) od 1 kwietnia 2013 r. do 14 czerwca 2015 r. i z tytułu całkowitej niezdolności do pracy od 15 czerwca 2015 r. do 30 września 2017 r. Ustalił, że ubezpieczona co najmniej od 13 kwietnia 2006 r. do 31 października 2012 r. była całkowicie niezdolna do pracy, od 1 listopada 2012 r. do 14 czerwca 2015 r. była częściowo niezdolna do pracy, a od 15 czerwca 2015 r. do końca września 2017 r. ponownie wystąpiła u niej całkowita niezdolność do pracy. Ubezpieczona spełniała przesłanki prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy z art. 57 i 58 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS. Ma 20-letni staż emerytalny i w dziesięcioleciu przed powstaniem niezdolności do pracy ma co najmniej pięcioletni okres składkowy i nieskładkowy.

Sąd Apelacyjny uwzględnił apelację pozwanego i zmienił wyrok Sądu Okręgowego w ten sposób, że oddalił odwołanie ubezpieczonej. Podzielił ustalenia Sądu Okręgowego co do niezdolności do pracy i stażu ubezpieczeniowego. Za błędne natomiast uznał rozstrzygnięcie, że w dacie wniosku o świadczenie (w kwietniu 2013 r.) ubezpieczona spełniała przesłanki do przyznania jej prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy. W dziesięcioleciu przed powstaniem niezdolności do pracy (od 13 kwietnia 1996 r. do 12 kwietnia 2006 r.) ubezpieczona wykazała 6 lat, 8 miesięcy i 27 dni wymaganych okresów, jednak nie spełniała warunku z art. 57 ust. 1 pkt 3 ustawy, gdyż okres ubezpieczenia ustał 9 stycznia 2003 r. a niezdolności do pracy powstała po upływie 18 miesięcy od tego okresu – 12 kwietnia 2006 r. Ubezpieczona przed złożeniem wniosku nie była całkowicie niezdolna do pracy (uchwała Sądu Najwyższego z 16 kwietnia 2009 r., II UZP 1/09, wyrok Sądu Najwyższego z 9 lutego 2010 r., I UK 223/09). Sąd Apelacyjny przyznał natomiast, że pominął, iż od 15 czerwca 2015 r. ubezpieczona ponownie stała się całkowicie niezdolna do pracy i niezdolność do pracy istnieje (choć w różnym stopniu) nieprzerwanie od 13 kwietnia 2006 r. Ubezpieczona od 15 czerwca 2015 r. z mocy art. 57 ust. 2 ustawy nie musi wykazywać przesłanki z art. 57 ust. 1 pkt 3. W sprawie należało przyznać ubezpieczonej prawo do renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy od 15 czerwca 2015 r. do 30 września 2017 r., oddalając odwołanie za okres wcześniejszy, czego Sąd przez przeoczenie nie uczynił.

Ubezpieczona w skardze kasacyjnej zarzuciła naruszenie art. 57 ust. 1 i 2 ustawy przez uznanie, że nie przysługuje jej renta z tytułu całkowitej niezdolności

do pracy. Wniosła o orzeczenie reformatoryjne przyznające rentę z tytułu całkowitej niezdolności do pracy od 15 czerwca 2015 r. do 30 września 2017 r. oraz oddalające odwołanie w pozostałym zakresie ewentualnie o przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Pozwany w piśmie z 16 marca 2018 r. zawiadomił Sąd Najwyższy, że na wniosek ubezpieczonej z 31 grudnia 2014 r. i z 29 marca 2017 r. przyznano jej rentę z tytułu całkowitej niezdolności do pracy w wysokości proporcjonalnej od 1 stycznia 2015 r. do 30 czerwca 2018 r. W konsekwencji uchylona została decyzja z 20 lipca 2015 r.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zarzut skargi kasacyjnej uzasadnia uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania oraz orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego.

W sprawie decydują ustalenia, zgodnie z którymi skarżąca była całkowicie niezdolna do pracy od 13 kwietnia 2006 r. do 31 października 2012 r., a potem częściowo niezdolna do pracy od 1 listopada 2012 r. do 14 czerwca 2015 r. i ponownie stała się całkowicie niezdolna do pracy od 15 czerwca 2015 r. do 30 września 2017 r. Udokumentowała ponad 20-letni wymiar okresów składkowych i nieskładkowych.

W takiej sytuacji zasadny jest zarzut naruszenia art. 57 ust. 1 i 2 ustawy o emeryturach i rentach przez odmowę prawa do renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy za okres od 15 czerwca 2015 r. do 30 września 2017 r. Sąd Apelacyjny skupił się na częściowej niezdolności do pracy, która nie kończyła sporu, gdyż powróciła całkowita niezdolność do pracy. Wobec ponownej całkowitej niezdolności do pracy i przy spełnieniu przesłanki stażu prawo do renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy nie powinno być kwestionowane. Zasadną jest wykładnia, zgodnie z którą prawo do renty przyznane na podstawie art. 57 ust. 2 ustawy przysługuje wyłącznie pod warunkiem utrzymania stopnia całkowitej niezdolności do pracy, którego to warunku nie spełnia już osoba, u której ustąpił stan całkowitej niezdolności do pracy a utrzymuje jedynie częściową niezdolność

do pracy. Prawo do renty z art. 57 ust. 2 ustawy powstaje (reaktywuje się) zawsze w razie ponownego ziszczenia się kiedykolwiek w przyszłości warunku całkowitej niezdolności do pracy, tj. niezależnie od czasu ponownego powstania (ujawnienia się) stanu całkowitej niezdolności do pracy u osoby posiadającej wymagane minimalne okresy ubezpieczenia (składowy i nieskładowy) w rozmiarze uprawniającym do nabycia prawa do emerytury, bez konieczności ponownego ujawnienia się stanu kwalifikowanej (całkowitej) niezdolności do pracy jedynie w ciągu 18 miesięcy od ustania poprzedniego prawa do renty z art. 57 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach (wyrok Sądu Najwyższego z 29 lutego 2010 r., I UK 223/09).

W tej sprawie nie orzeczono jednak reformatoryjne, gdyż skarżąca wniosła o przyznanie „prawa do renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy poczynawszy od 15 czerwca 2015 r. do 30 września 2017 r. oraz oddalenie odwołania w pozostałym zakresie”. Uwzględnienie takiego wniosku na etapie postępowania kasacyjnego nie byłoby właściwe, gdyż z pisma pozwanego z 16 marca 2018 r. wynika, iż na wniosek ubezpieczonej z 31 grudnia 2014 r. oraz z 29 marca 2017 r. pozwany przyznał jej rentę z tytułu całkowitej niezdolności do pracy od 1 stycznia 2015 r. do 30 czerwca 2018 r. Jest to więc okres dłuższy niż w sprawie objętej skargą kasacyjną. Wskazane oświadczenie pozwanego nie stanowi procesowego uznania żądania w obecnej sprawie. Pozwany wskazuje bowiem, że przyznał rentę z tytułu całkowitej niezdolności od 1 stycznia 2015 r. i w konsekwencji uchylił decyzję z 20 lipca 2015 r. W sprawie obecnej przedmiot rozpoznania obejmował odwołanie od wcześniejszej decyzji pozwanego z 14 stycznia 2014 r. Uwzględnienie wniosku skargi o reformatoryjne orzeczenie z „oddaleniem odwołania w pozostałym zakresie” byłoby w tej części na niekorzyść skarżącej, zważając na stanowisko pozwanego wyrażone w piśmie z 16 marca 2018 r.

Uzasadnione jest zatem uwzględnienie wniosku skarżącej o orzeczenie kasacyjne, gdyż to Sąd powszechny powinien ostatecznie rozstrzygnąć w sprawie.

Uchylenie obejmuje również orzeczenie z punktu 2. wyroku Sądu Apelacyjnego. Orzeczenie o kosztach zawsze jest pochodne od rozstrzygnięcia sporu. Dotyczy to również kosztów niepłatonej pomocy prawnej udzielanej z urzędu przez adwokatów i radców prawnych. Skoro uchyleniu podlega rozstrzygnięcie główne (z punktu 1.), to również rozstrzygnięcie o kosztach

(z punktu 2.), nawet gdy wniosek skargi nie obejmuje tego rozstrzygnięcia. W sprawie cywilnej (art. 1 k.p.c.), w której kosztami procesu został obciążony przeciwnik procesowy strony korzystającej z pomocy udzielonej przez adwokata ustanowionego z urzędu, koszty nieopłaconej pomocy prawnej ponoszone przez Skarb Państwa, Sąd przyznaje dopiero po wykazaniu bezskuteczności ich egzekucji (§ 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu).

Z tych motywów orzeczono jak w sentencji (art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. oraz art. 108 § 2 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c.).